Eindverslag van de raadadviseur-auditeur in zaak COMP/37.919 — Bankkosten voor het wisselen van eurozonevaluta's — Duitsland

(opgesteld overeenkomstig artikel 15 van Besluit 2001/462/EG, EGKS van de Commissie van 23 mei 2001 betreffende het mandaat van de raadadviseur-auditeur in bepaalde mededingingsprocedures (PB L 162 van 19.6.2001, blz. 21))

(2003/C 14/02)

(Voor de EER relevante tekst)

De ontwerp-beschikking geeft aanleiding tot de volgende opmerkingen ten aanzien van het recht van de partijen te worden gehoord.

1. Op 1 augustus 2000 heeft de Commissie de formele procedure ingeleid met het oog op de vaststelling van eventuele inbreuken op artikel 81 van het EG-Verdrag die banken op de Duitse markt voor het wisselen van eurozonevaluta's zouden hebben gemaakt. Bij brieven van 3 en 10 augustus 2000 werd een mededeling van punten van bezwaar gezonden aan de volgende banken:

   1. Bayerische Hypo- und Vereinsbank AG
   2. Bayerische Landesbank Girozentrale
   3. BfG Bank AG
   4. Commerzbank AG
   5. Deutsche Genossenschaftsbank AG
   6. Deutsche Verkehrsbank AG
   7. Dresdner Bank AG
   8. Hamburgische Landesbank Girozentrale
   9. Landesbank Hessen-Thüringen Girozentrale
   10. Reisebank AG
   11. Vereins- und Westbank AG
   12. Westdeutsche Landesbank Girozentrale
   13. Fortis NV
   14. Fortis Serivces Nederland NV
   15. Fortis Bank (Holding) Nederland NV
   16. GWK Bank NV
   17. De Grenswisselkantoren NV.

   Geen klaagster of andere derde partij was in de procedure betrokken.

2. Na verzoeken van de partijen heeft de raadadviseur-auditeur de aanvankelijke termijn voor het beantwoorden van de mededeling van punten van bezwaar verlengd van 3 tot 27 november 2000, daarbij rekening houdend met het feit dat de partijen de cd-rom met de gegevens van het dossier pas medio september 2000 hadden ontvangen. Alle partijen, met uitzondering van Deutsche Genossenschaftsbank, antwoordden schriftelijk op de mededeling van punten van bezwaar en verzochten om een hoorzitting.

3. In hun schriftelijke repliek hebben de partijen bovendien toegang gevraagd tot alle parallelle dossiers in verband met vermeende inbreuken op artikel 81 van het EG-Verdrag op de markten voor het wisselen van eurozonevaluta's in andere lidstaten, en met name het dossier betreffende Nederland.

   a) Ter rechtvaardiging van hun verzoek voor algemene toegang tot parallelle dossiers legden de banken zwaar de nadruk op het feit dat het onderzoek in de voormelde bankzaken aanvankelijk uitgevoerd was onder één en hetzelfde dossiernummer, en dat de originele zaak COMP/37.391 die de hele Gemeenschap bestreek, nadien artificieel was opgesplitst in verschillende afzonderlijke, nationale zaken. De partijen zouden daarom de kans moeten krijgen om alle nationale dossiers te onderzoeken teneinde na te gaan of deze documenten bevatten die voor de Duitse bankzaak van belang konden zijn.

   b) Het argument om toegang te krijgen tot het dossier over de Nederlandse bankzaak was in hoofdzaak gebaseerd op het feit dat het merendeel van het bewijsmateriaal dat de Commissie gebruikte ten aanzien van de Duitse banken aangetroffen was tijdens verificaties in de kantoren van de GWK-bank en deel was gaan uitmaken van het Nederlandse dossier. Naar de betrokken documenten werd verwezen in en kopieën ervan waren gehecht aan de mededeling van punten van bezwaar die de Duitse banken was gezonden. Deze laatste vermoedden dat het Nederlandse dossier misschien ook informatie bevatte die tot ontlasting kon strekken, en zij eisten het recht op om na te gaan of de Commissioe hun documenten had bezorgd die eventueel nuttig konden zijn voor hun verdediging.

4. Na het verzoek onder 3.b) heeft de raadadviseur-auditeur het nederlandse dossier onderzocht en er alle documenten uitgehaald die al dan niet rechtstreeks verband hielden met de Duitse bankzaak. Deze documenten werden bij schrijven van 12 januari 2001 meegedeeld aan elk van de adressaten van de mededeling van punten van bezwaar. De betrokken ondernemingen werd verzocht ofwel hun opmerkingen schriftelijk te maken vóór of na de hoorzitting, of hun standpunten mondeling mede te delen tijdens de hoorzitting. De raadadviseur-auditeur schortte zijn definitieve standpunt over beide verzoeken op tot een later stadium in de procedure.

5. Bij schrijven van 6 augustus 2001 dat aan alle betrokken banken werd gezonden, werden de verzoeken onder 3.a) en 3.b) verworpen. De raadadviseur-auditeur was van oordeel dat de partijen niet het recht hadden de dossiers over parallelle bankzaken in te zien. In de eerste plaats had de Commissie immers door de verdeling van het bewijsmateriaal dat verkregen was tijdens de verificaties en bij de inleiding van elk van de verschillende procedures die verband hielden met een vermoed nationaal kartel, correct gebruikgemaakt van haar bevoegdheden inzake organisatie. Bovendien betrof het recht van de partijen inzake toegang tot het dossier alleen de documenten die rechtstreeks of indirect verband hielden met de bezwaren die de Commissie formeel had aangegeven. Met uitzondering van het Nederlandse dossier, bevatte geen van de dossiers over parallele bankzaken dergelijke documenten.

De raadadviseur-auditeur was voorts van oordeel dat de partijen alle bewijsmateriaal hadden ontvangen — ongeacht of het belastend of ontlastend was — dat in het Nederlandse dossier voorkwam en verband hield met het vermoede kartel op de Duitse markt voor de betrokken bankdiensten. Hij ontzegde de Duitse banken het recht toegang te eisen tot de overige delen van het Nederlandse dossier, omdat deze uitsluitend verband hielden met vermoede regelingen die Duitse bankinstellingen voor hun nationale markt hadden getroffen.

6. Eén partij — Vereins- und Westbank AG — had bij brief van 22 januari 2001 toegang geëist tot die documenten welke aan het Duitse bankdossier waren toegevoegd nà 19 september 2000, de dag waarop de cd-rom was ontvangen met de documenten die vóór dat tijdstip in het dossier waren opgenomen. Zij betoogde dat de nieuwe informatie nodig was om de hoorzitting te kunnen voorbereiden. Bij schrijven van 23 januari 2001 heeft de raadadviseur-auditeur geantwoord dat de gevraagde documenten bestonden uit de antwoorden van andere partijen op de mededeling van punten van bezwaar en uit correspondentie met een aantal partijen over de verdere organisatie van de procedure, twee categorieën documenten die niet toegankelijk waren.

7. Tijdens de hoorzitting die op 1 en 2 februari 2001 plaatsvond, hielden de partijen staande dat zij niet de kans hadden gekregen om kennis te nemen van alle documenten die van belang waren voor hun verdediging. Zij kritiseerde de Commissie wegens het beweerde onvolledige karakter van het dossier (niet-opneming van de klachten die geleid hadden tot de inleiding van de formele procedure, ontbreken van een inventaris, ontbreken van aanwijzingen betreffende de inhoud van de niet-toegankelijke documenten). Bovenstaande punten van kritiek waren voordien al door het directoraat COMP/E van de Commissie verworpen, na raadpleging van de raadadviseur-auditeur.

8. De partijen werd verzocht schriftelijke opmerkingen te maken ten aanzien van zowel de uitkomsten van de hoorzitting als de hun op 26 februari 2001 toegezonden interne notitie van het DG MARKT waarin de circa 700 klachten van consumenten waarvan sprake in de mededeling van punten van bezwaar, geanalyseerd werden. In beide gevallen was de antwoordtermijn vastgesteld op 16 maart 2001.

9. Tijdens de maanden april tot en met juni 2001 zijn de partijen besprekingen begonnen met de Commissie met het oog op het beëindigen van de procedures. Er werden schikkingen getroffen met Bayerische Landesbank Girozentrale, Hamburgische Landesbank Girozentrale, Landesbank Hessen Thüringen Girozentrale, Westdeutsche Landesbank Girozentrale en SEB Bank AG (voorheen BfG Bank AG). Na formele toezeggingen van deze laatsten om de wisselkosten voor eurozonevaluta's aanzienlijk te verminderen vóór het begin van de vakantieperiode, werden de dossiers ten aanzien van bovengenoemde banken gesloten. Vergelijkbare regelingen werden getroffen in de parallelle procedures betreffende de banken in Finland (zaak COMP/37.788), Ierland (COMP/37.790), België (COMP/37.787), Portugal (COMP/37.789) en Nederland (COMP/37.791). De procedure ten aanzien van Commerzbank AG, Dresdner Bank AG, Bayerische Hypo- und Vereinsbank AG, Vereins- und Westbank AG en Deutsche Verkehrsbank/Reisebank AG werd voortgezet.

10. Laatstgenoemde partijen eisten in brieven die de Commissie ontving tussen 13 en 30 augustus 2001, toegang tot al die documenten in het bezit van de Commissie welke informatie bevatten over de voorwaarden waarop de betrokken dossiers waren afgesloten voor de overige (Duitse en niet-Duitse) banken. Zij voerden daarbij aan dat zij het recht hadden na te gaan of zij het slachtoffer waren geworden van discriminatie vanwege de Commissie.

11. Bij brieven van 16 augustus, 17 augustus, 4 september en 17 september 2001 heeft de raadadviseur-auditeur deze verzoeken afgewezen. Hij verklaarde dat de toezeggingen die in niet-Duitse bankzaken met de partijen bereikt waren met het oog op het beëindigen van door niet-Duitse banken gemaakte inbreuken, op geen enkele wijze afbreuk deden aan de rechten van de verdediging van de Duitse banken die betrokken waren in een afzonderlijke procedure die tegen hen was ingeleid wegens inbreuken op de Duitse markt. Wat betreft de redenen voor het afsluiten van het dossier in de Duitse zaak ten aanzien van de overige Duitse banken, was de raadadviseur-auditeur van oordeel dat de partijen voldoende geïnformeerd waren via de persberichten van de Commissie die een beschrijving bevatten van de betrokken toezeggingen. Bovendien waren de details over de onderhandelingen die met afzonderlijke banken waren gevoerd, vertrouwelijk en waren ze om die reden niet toegankelijk voor hun concurrenten.

12. Twee partijen — Reisebank AG en Commerzbank AG — stelden bij het Gerecht van eerste aanleg van de Europese Gemeenschappen beroep in tegen voormelde brieven van de raadadviseur-auditeur, die zij bestempelden als „beschikkingen". Terzelfder tijd dienden zij een verzoek in voor een bevel tot opschorting van de tenuitvoerlegging van deze „beschikkingen" waarbij de Commissie gelast zou worden de procedure die tegen verzoekers was ingesteld, niet voort te zetten tenzij na een bevel van het Gerecht. Zij eisten met name dat het Adviescomité of de volledige Commissie geen ontwerp van eindbeschikking van de Commissie zou mogen worden voorgelegd indien deze ongunstig was voor verzoekers.

13. Bij beschikking van 5 december 2001 heeft de president van het Gerecht van eerste aanleg de verzoeken van de partijen om een dergelijk bevel afgewezen. Reisebank AG en Commerzbank AG hebben tegen deze beschikking beroep ingesteld. Dit beroep heeft geen schorsende werking.

Mitsdien concludeert de raadadviseur-auditeur dat de rechten van de partijen om zich te verdedigen niet werden geschonden. De ontwerp-beschikking bevat uitsluitend punten van bezwaar ten aanzien waarvan de partijen de kans hebben gekregen hun standpunt kenbaar te maken.

Eindverslag van de raadadviseur-auditeur in zaak COMP/M.2389 — Shell/DEA

(overeenkomstig artikel 15 van Besluit 2001/462/EG, EGKS van de Commissie van 23 mei 2001 betreffende het mandaat van de raadadviseur-auditeur in bepaalde mededingingsprocedures (PB L 162 van 19.6.2001, blz. 21))

(2003/C 14/03)

(Voor de EER relevante tekst)

De ontwerp-beschikking geeft geen aanleiding tot bijzondere opmerkingen met betrekking tot het recht om te worden gehoord, noch van de partijen bij de concentratie, noch van belanghebbende derden.

Gedaan te Brussel, 7 december 2001.

Serge DURANDE